

สมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

21St Century Competencies of School Administrators Affecting to School
Effectiveness Under The Nakhonpathom Primary Educational
Service Area Office 1

ปวีรศา มีศรี^{*1}, โอฬาร กาญจนากาศ²

Pawarisa Meesri^{*1}, Olan Karnchanakas²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

²อาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

^{*1}Master of Education Program Student, Faculty of Education, BangkokThonburi University.

²Advisor of Faculty of Education, BangkokThonburi University.

e-mail: olando12888@yahoo.com

Received: December, 4 2019

Revised: December, 23 2019

Accepted: December, 27 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูของโรงเรียนในสังกัดดังกล่าว จำนวน 313 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันได

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง การบริหารการเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม และด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่วนประสิทธิผลของโรงเรียนที่นำมาศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ด้าน ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู ความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ความพึงพอใจการทำงานของครู และด้านความสามารถ ในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก 2) สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมีเพียง 3 สมรรถนะเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการพัฒนาตนเอง โดยทั้งหมดรวมกันส่งผลได้มากถึงร้อยละ 47 เฉพาะด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพียงสมรรถนะเดียวสามารถอธิบายได้มากถึงร้อยละ 39

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพของโรงเรียน

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the competency of administrators affecting the effectiveness of schools under the Office of Nakhon Pathom Primary Educational Service Area 1, by studying with a sample group of 313 teachers of the schools under the jurisdiction of the office. From stratified random sampling the tool used for collecting data was a questionnaire. And analyze data with statistics such as percentage, mean, arithmetic Standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient. And stepwise multiple regression analysis.

The results showed that: 1) The competency of the executives Overall is at a high level. Including self-development competencies Change management Teamwork And in technology and communication as for the effectiveness of the schools being studied in general, it was also at the high level, including the ability to use media, innovation and technology of teachers, reading enthusiasm, and self-seeking of students. Ability to allocate resources efficiently Teachers' job satisfaction and their ability to change to internal and external environment. 2) The competency of the administrators affecting the effectiveness of the school. Only 3 competencies have a positive relationship with Statistical significance is change management. Teamwork And self-development All together, it can result in as much as 47 percent. In the area of change management, only one performance can be described as much as 39 percentage.

Keywords: Competencies, School administrators, School effectiveness

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีอำนาจสูงสุดเพราะเป็นผู้แปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ จึงต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่มีสมรรถนะครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ กล่าวคือต้องมี 1) ความรู้: ความรู้เฉพาะด้านของผู้บริหาร เช่น ความรู้ด้านการบริหาร การศึกษา ความรู้ภาษาอังกฤษ ความรู้เกี่ยวกับ เทคโนโลยีและสารสนเทศ เป็นต้น 2) ทักษะ: สิ่งที่ผู้บริหารกระทำได้ดีและฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ/เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะทักษะสำหรับการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการสร้างทีมงาน ทักษะ การเป็นผู้นำระดับโลก ความสามารถในการบริหารเวลาและความใส่ใจ เป็นต้น แบ่งเป็น 2 ด้านหลัก คือ ทักษะด้านการบริหารจัดการ และทักษะด้านเทคนิคเฉพาะงาน 3) คุณลักษณะ ส่วนบุคคล: บุคลิกลักษณะ ประจำตัวที่ติดตัวมาและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร องค์ประกอบสมรรถนะทั้งสามกลุ่มนี้

เป็นลักษณะของผู้บริหารยุคใหม่และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีผลการบริหารงานโรงเรียนที่ดีกว่าหรือสูงกว่ามาตรฐาน (บรรลุ ชินน้ำพอง, 2556)

ประสิทธิผลของสถานศึกษา จากการศึกษาพบว่าขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ และปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดประสิทธิผลดังกล่าวก็คือพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่หลากหลาย ในฐานะที่ผู้วิจัยทำงานเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา มีความตระหนักและให้ความสนใจในเรื่องนี้ จึงต้องการหาคำตอบว่า มีสมรรถนะของผู้บริหารใดบ้างที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา โดยคาดหวังว่าผลของการศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาได้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหาร และประสิทธิผลของการบริหาร ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

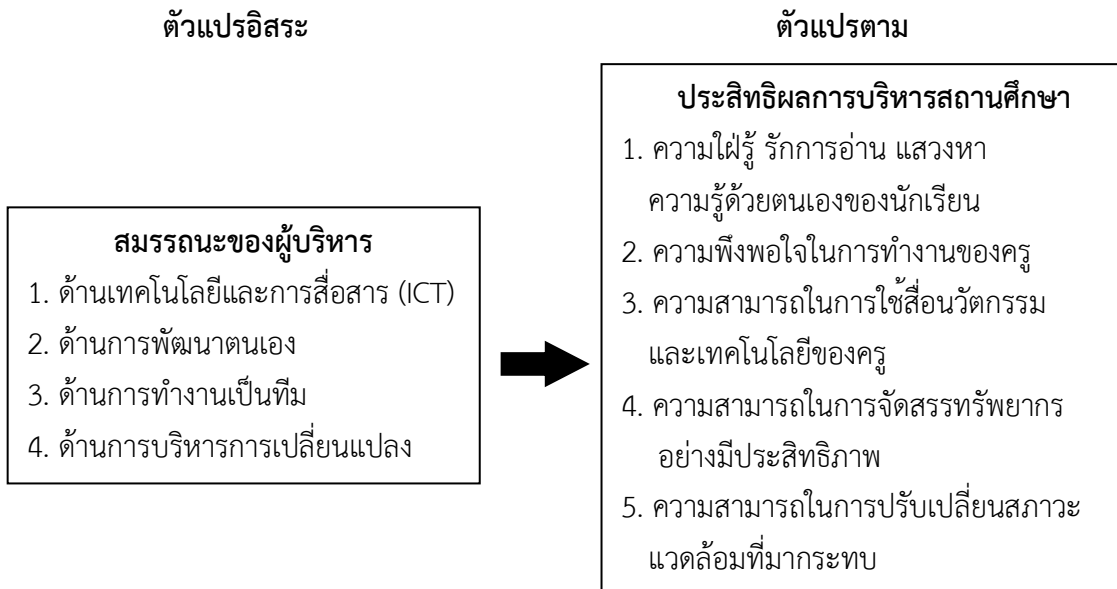
ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ ผู้วิจัยได้อาศัยสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) มาตรฐานวิชาชีพครูสภา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548 : 6-41) หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547 : 40) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (ICT) (2) ด้านการพัฒนาตนเอง (3) ด้านการทำงานเป็นทีม และ (4) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง

ส่วนประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียน ได้อาศัยกรอบแนวคิดของ ฮอยและเฟอร์กูสัน (Hoy and Ferguson, 1985) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) ความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน (2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู (3) ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู (4) ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และ (5) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก

2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาทางอ้อมจากการรับรู้ของครูผู้สอนของโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 จำนวน 121 แห่ง 1,689 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 313 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แบบวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในลักษณะของการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 121 แห่ง มีครูทั้งหมด 1,689 คน ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มแบบชั้นภูมิ มาทำการศึกษา จำนวน 313 คน ซึ่งไม่ต่ำกว่าจำนวนขั้นต่ำที่ยอมรับได้จากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเคจซีและมอร์แกน

3. เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเพื่อสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกำหนดคะแนนการตอบดังนี้

- 5 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้น ๆ ผู้บริหารได้มีการปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้น ๆ ผู้บริหารได้มีการปฏิบัติ ในระดับมาก
- 3 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้น ๆ ผู้บริหารได้มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้น ๆ ผู้บริหารได้มีการปฏิบัติ ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้น ๆ ผู้บริหารได้มีการปฏิบัติ ในระดับน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐาน ด้วยค่าร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง รายการนั้น ๆ ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง รายการนั้น ๆ ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง รายการนั้น ๆ ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง รายการนั้น ๆ ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง รายการนั้น ๆ ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ที่นำมาศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับ มากมากกว่าทุกด้าน รองลงมาคือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้าน เทคโนโลยีและการสื่อสาร

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนตามการรับรู้ของครูกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้าน ความสามารถในการใช้สื่อ และนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู อยู่ในระดับมากกว่าทุกด้าน รองลงมาคือ ด้านความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ด้านความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู และด้านความ สามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก

3. สมรรถนะของผู้บริหารทุกด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ คือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็น ทีม และด้านการพัฒนาตนเอง ยกเว้นด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (ICT) และทั้งหมดร่วมกันส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลได้มากถึงร้อยละ 47 โดยเฉพาะ การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพียงด้านเดียว สามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนได้ สูงถึง ร้อยละ 39

การอภิปรายผล

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ข้อมูลสารสนเทศนี้ แสดงให้เห็นว่าสมรรถนะมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานขององค์กรและมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงาน บุคลากร ทำให้การดำเนินภารกิจบรรลุความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ตั้งนั้นการบริหารโรงเรียนในภารกิจ ต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิผล บุคคลที่เกี่ยวข้องจึงต้องพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นเหล่านี้ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น อย่างต่อเนื่อง ปารีฉัตร ช่อชิต (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และเสนอว่าควรมีการพัฒนาใน 8 ด้าน

- 1) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม
- 2) สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย การสื่อสารและจูงใจ

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ งานวิจัยของชาติรี โปธิกุล (2552) ก็ได้นำเสนอในลักษณะที่สอดคล้องกัน

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านก็ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นเดียวกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา คือ โรงเรียนมีการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีของครูอยู่ระดับมากที่สุด เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบันมีการส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนเพิ่มมากขึ้น มีการสนับสนุนจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมาสู่โรงเรียนเพื่อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ จึงเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้สืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเองตามความต้องการและความต้องการของแต่ละคน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ส่วนโรงเรียนมีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และครูผู้สอนเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานรวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก

3. สมรรถนะของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 3 ด้านเท่านั้น คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยร่วมกันอธิบายหรือพยากรณ์ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ได้ร้อยละ 47 โดยเฉพาะด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพียงด้านเดียว สามารถอธิบายได้สูงถึงร้อยละ 39 ดังนั้น ตามนัยของผลการวิจัยนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการตรวจสอบตนเอง และแสวงหาแนวทาง วิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะด้านนี้เป็นลำดับแรกก่อน และควรมีในระดับที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะหากมีสมรรถนะมากขึ้น การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งในที่สุดแล้วจะส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ อินทร์น้อย (2553) รวมทั้งบรรลุ ชินน้ำพอง (2556) และยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2555)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรตรวจสอบตนเองว่าของท่านว่ามีสมรรถนะด้านใดบ้าง ถ้าด้านใดที่ยังมีไม่มากพอ ควรพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำการบริหารการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการพัฒนาระบบโรงเรียนให้มากขึ้นเนื่องจากประสบการณ์การทำงานเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการบริหารการเปลี่ยนแปลง จึงควรมีส่งเสริมการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นกับการพัฒนาการบริหารการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนให้แก่บุคลากรทุกคน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยในลักษณะนี้ในครั้งต่อไป ควรเพิ่มกลุ่มอื่นเข้ามาศึกษาด้วย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่อยู่โดยรอบ เพื่อถ่วงเฉลี่ยคำตอบ ไม่ให้เกิดความ

ลำเอียง รวมทั้งการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็เช่นเดียวกัน ที่ไม่ควรใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว อาจเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต หรือแบบสัมภาษณ์ เป็นต้น

สถิติหลักที่หาคำตอบของการวิจัยครั้งนี้ คือ Stepwise Multiple Regression หากเพิ่มเติมโดยทำ Path Analysis ก็จะทำให้ทราบว่าตัวแปรที่ส่งผลนั้น ตัวแปรใดส่งผลโดยตรง ส่งผลทางอ้อม เกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่นใดบ้าง ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปปรับใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ อินทร์น้อย. (2553). **กระบวนการการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชาติรี โพธิกุล. (2552). **สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา.** ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปาริฉัตร ช่อชิต. (2559). **สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บรรลุ ชินน้ำพอง. (2556). **สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). **การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2545). **สมรรถนะผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.** ม.ป.ท.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). **มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- Hoy, Wayne K. & Furguson, Judith. (1985). **Theoretical framework and exploration.** Texas: Business Publication.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

Factors Affecting Professional Learning Community in Schools

Under the Office of Secondary Education Service Area 34

ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์

Chatchai Sririkulpun

สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Educational Administration in Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

e-mail: sirikulpan@gmail.com

Received: December, 3 2019

Revised: December, 24 2019

Accepted: December, 27 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 จำนวน 152 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามปัจจัยการมีส่วนร่วม และแบบสอบถามชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 และ .92 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ enter

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ 1) ระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางอาชีพ มี 5 ปัจจัย ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (2) การให้ข้อมูลข่าวสาร (3) การกระตุ้นโดยผู้บริหาร (4) การจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน และ (5) การให้อิสระในการดำเนินงาน ส่วนปัจจัยที่ไม่พบว่ามีอิทธิพลมี 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) การอำนวยความสะดวก และ (2) การกระตุ้นโดยผู้บริหาร

คำสำคัญ: ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the level of Professional Learning Community in school under the Office of Secondary Educational Service Area 34 2) to study the factors of teacher participation that affect the Professional Learning Community in schools. The samples in this study were 152 teachers in the schools under the Office of Educational Service Area 34, selected by stratified random sampling. The instrument used were two 5 level rating scale questionnaires the participation scale, and the Professional Learning Community scale, with alpha coefficient equal to .86 and .92 respectively. The statistics used for data analysis were the mean, percentage, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and multiple regression analysis with enter method.

The results of the research are as follows. 1) The level of Professional Learning Community in schools Under the Office of Secondary Education Service Area 34, all aspects were at a high level. 2) Factors affecting the Professional Learning Community in schools Under the Office of Secondary Educational Service Area 34, found that there are 5 factors which are (1) Continuous activities, (2) Providing information, (3) Motivation by administrators, (4) Incentives with rewards, and (5) Giving independence in operations. As for the factors which were not found to be influential, there are 2 factors which are (1) Facilitation, and (2) Motivation by administrators.

Keywords: Professional Learning Community

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาสังคมให้คนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม เป็นคนมีคุณภาพ คุณธรรม กล่าวคือ การศึกษาช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณของผู้มีอารยธรรมทางปัญญาและความงดงามทางจิตใจ การศึกษาสร้างให้คนมีความรู้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความอดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย (สุนทร โคตรบรรเทา, 2551)

ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ครูมีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในทุกด้าน แต่การพัฒนาผู้เรียนย่อมมีข้อจำกัดในหลายด้านตามตัวบุคคล ซึ่งครูไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้เต็มทีหากขาดการร่วมมือและความสามัคคีของครูภายในโรงเรียน เพราะนอกจาก

ในด้านการเรียนการสอนของครูแต่ละคนแล้ว ครูทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการหาแนวทางวางแผนการดำเนินงาน ช่วยกันดำเนินงานจนเสร็จสิ้นกระบวนการ (สมหมาย ปะบุตร, 2558)

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งได้ PLC มีพัฒนาการมาจากกลยุทธ์ระดับองค์กรที่มุ่งเน้นให้องค์กรมีการปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเริ่มพัฒนาจากแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้และปรับประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและการเรียนรู้ร่วมกันในทางวิชาชีพที่มีหน่วยงานสำคัญ คือ ความรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกันเป็นสำคัญจากการศึกษาหลายโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ดำเนินการในรูปแบบ PLC พบว่า เกิดผลดีทางวิชาชีพครู และผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ (กุลธิดา พุ่งคาโน, 2561)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งมีที่มาจากทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner ที่ได้กล่าวถึง ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ ว่า “How students learn in a holistic & natural way” (Gardner, H, 1983) ซึ่งหมายความว่า นักเรียนเรียนรู้ในวิถีทางที่เป็นองค์รวมและธรรมชาติอย่างไร นอกจากนี้แล้ว สถิติปัญญาของนักเรียนถูกเปิดไว้เพื่อการเรียนรู้และครูต้องพัฒนาโอกาสที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้สืบเสาะและคิด (ครูสมาร์ตดอตคอม, 2562)

Rosenholtz (1989) ได้ทำการวิจัยพบว่า “ครูที่มีความรู้สึก ว่า ตนเองมีความสามารถมักจะปรับปรุงตนเอง ยอมรับพฤติกรรมใหม่ ๆ และพยายามพัฒนาวิชาชีพของตนเอง Darling Hammond & Bransford (2005) ได้พยายามพัฒนามาตรฐานระดับชาติของครูที่สะท้อนผลถึงสิ่งที่ครูต้องการในการสอนนักเรียนที่มีความหลากหลาย งานวิจัยของพวกเขาชี้ให้เห็นว่า “ยิ่งเรารู้จักนักเรียนมากเท่าไรเราก็ยิ่งสามารถแทรกแซงการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น” นอกจากนี้แล้วในงานวิจัยยังเน้นว่า นักเรียนที่ครูต้องรู้จักมีความต้องการครูที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีนวัตกรรม

สภาพปัญหาของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติอยู่ในระดับปานกลาง จะมีสูงเป็นบางกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นโรงเรียนใหญ่ ๆ ซึ่งมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่แล้วจะมีผลการทดสอบระดับชาติต่ำกว่าเกณฑ์ จึงเป็นปัญหาสำหรับผู้บริหารที่จะต้องคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนที่จะทำให้ผลการทดสอบหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นดีขึ้นในปี 2560 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 41 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ 33 โรงเรียน และอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 8 โรงเรียน มีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2560 จำนวนทั้งสิ้น 2,739 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34, 2556) ที่ต้องรับการเข้าร่วมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้งสิ้น 3,097 คน ซึ่งในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในเรื่องของการอบรม PLC เพื่อเป็นการสนองนโยบายและเพื่อพัฒนาครูให้มีคุณภาพตรงตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ดังนั้นครูทุกคนจึงจำเป็นต้องมีชั่วโมงปฏิบัติงานในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ครบตามที่กำหนด

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่านโยบายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในระบบการศึกษาไทย ที่เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลังร่วมทำ และเรียนรู้ร่วมกันของครู และผู้บริหารในโรงเรียน บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร โดยการทำงานแบบมีส่วนร่วม เรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกันเป็นผู้คิด ชี้แนะซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน รวมทั้งผู้บริหารจะต้องให้การดูแลและสนับสนุนสู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความสุขในการทำงานร่วมกันของสมาชิกในโรงเรียนอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 เพื่อจะได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของครูว่าอยู่ระดับใด และมีปัจจัยอะไรบ้างที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนและมีความสัมพันธ์แบบใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ดำเนินการในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การจัดกิจกรรม (Activities) หรือโครงการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่โรงเรียนและครูอาจารย์ กิจกรรมมีความหลากหลาย เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่ครู อาจารย์ และนักเรียนได้รับข้อมูลจากทุกฝ่ายด้วย โดยมีความเหมาะสมกับแต่ละโอกาส (พิสิฐ ศุภรียพงษ์, 2546) เช่น โครงการด้านเทคโนโลยีการเรียนการสอนสมัยใหม่ การประยุกต์เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การทำวิจัยชั้นเรียน (Hopkins, 2014) การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอน (เอกนถนบางท่าไม้, 2558) เป็นต้น
2. การสื่อสาร (Communication) โดยใช้การสื่อสารสองทาง (Two – way Communication) สลับกันไปมาระหว่างสองฝ่ายคือ ผู้บริหาร และ ครู อาจารย์ เพื่อให้เข้าใจกันถูกต้องตรงกัน ในรูปของการแลกเปลี่ยนข้อมูล การให้คำแนะนำปรึกษา โดย ผู้บริหารเป็นผู้ ให้ข้อมูลแก่ครู อาจารย์อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ด้วยสื่อหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะจากครู อาจารย์ เพื่อเปิดโอกาสให้ครู อาจารย์ได้พูดคุยซักถามได้โดยตรง แฉงผลที่เกิดขึ้นให้ครูอาจารย์รับทราบอย่างสม่ำเสมอ(กาญจนา แก้วเทพ, 2545; รัฐ กัณภัย และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์, 2558)
3. การสนับสนุน ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก (Facilitation) แก่ครู อาจารย์โดยสถานศึกษาดำเนินการจัดหาสรรพทรัพยากร เช่น งบประมาณ ทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์

ต่าง ๆ ให้ครู อาจารย์ดำเนินกิจกรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็วและบรรลุเป้าหมาย ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษา เมื่อครู อาจารย์พบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม (เทพศักดิ์ บุญรัตน์, 2547)

4. ภาวะผู้นำ (Leadership) โรงเรียนขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กระตุ้น ชักจูงโน้มน้าวใจให้ครู อาจารย์ เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและเข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียนอยู่เสมอ ซึ่งผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกครูอาจารย์ให้การยอมรับนับถือ มีเวลาสำหรับสถานศึกษาอย่างเพียงพอ สามารถจูงใจให้ครู อาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมของชาวชุมชนด้วยความเต็มใจ เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย เข้าใจปัญหาของชุมชนและเข้าใจสังคมรวมถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นอย่างดี (Frontier, Steve., 1999; พิมพ์ลภัสพงศกรรังศิลป์., 2557)

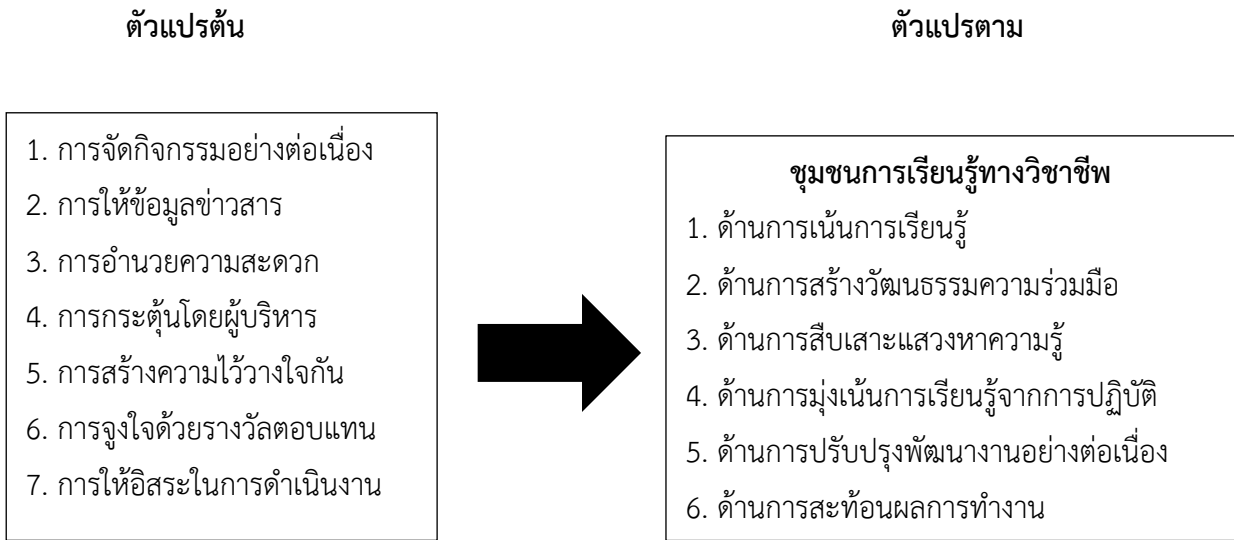
5. การจูงใจ (Motivation) ซึ่งโรงเรียนให้ในสิ่งที่ครู อาจารย์ต้องการหรือคาดหวัง เพื่อให้ครู อาจารย์เรียนรู้ว่าหากมีส่วนร่วมแล้วจะได้รับสิ่งที่ตนต้องการแล้วครู อาจารย์ก็จะมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดย โรงเรียน.ให้รางวัลแก่ครู อาจารย์ทั้งรางวัลตอบแทนภายนอก เช่น ทำให้ครู อาจารย์มีรายได้เพิ่มขึ้น สะดวกสบายขึ้นได้รวมกลุ่มหรือมีเพื่อนมากขึ้น และรางวัลตอบแทนภายใน เช่น ความภาคภูมิใจที่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน รู้สึกว่าตนเองมีส่วนทำให้โรงเรียนของตนพัฒนาให้ดีขึ้น (Tijunaitiene Rigita and Balciunas Sigitas., 2010)

6. สร้างความไว้วางใจระหว่างครู อาจารย์ด้วยกัน (Trust) โดยโรงเรียน.ทำให้ครู อาจารย์ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้ออาทร เห็นใจกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่คิดเห็นแตกต่างจากตน ร่วมกันแก้ไขปัญหาของโรงเรียนด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และพร้อมให้ความช่วยเหลือกันด้วยความเต็มใจ (Laurian, Lucie. , 2009)

7. การให้อิสระแก่ครู อาจารย์ (Autonomy) คือ โรงเรียนเปิดโอกาสครู อาจารย์ตัดสินใจเองว่าจะดำเนินการหรือไม่ดำเนินการโครงการใด กำหนดเป้าหมายของแต่ละโครงการกันเอง สามารถดำเนินโครงการด้วยตนเอง รับผิดชอบให้โครงการสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้วัดผลสำเร็จของโครงการกันเอง แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบหรือแบ่งงานกันเองและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกันเอง (Arntein, Herry, R. S., 1969)

ผลจากการศึกษาสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ประจำปีการศึกษา 2562

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในปีการศึกษา 2562 จำนวน 180 คน โดยกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ของKrejcie, & Morgan(1970) สุ่มตัวอย่างโดยใช้ การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียน ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ จากนั้นคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของครู และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่มให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วนที่กำหนด

ตัวแปรที่ทำการศึกษา

1. ตัวแปรพยากรณ์ (Predictor Variable) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัยจากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 7 ปัจจัย คือ

- 1.1 การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (x_1)
- 1.2 การให้ข้อมูลข่าวสาร (x_2)
- 1.3 การอำนวยความสะดวก (x_3)
- 1.4 การกระตุ้นโดยผู้บริหาร (x_4)
- 1.5 การสร้างความไว้วางใจกัน (x_5)
- 1.6 การจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน (x_6)

1.7 การให้อิสระในการดำเนินงาน (x_7)

2. ตัวแปรเกณฑ์ (Criterion Variable) ตามแนวคิดของ DuFour & Eaker (1998) คือ องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการเน้นการเรียนรู้ (y_1)

2.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ (y_2)

2.3 ด้านการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (y_3)

2.4 ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (y_4)

2.5 ด้านการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (y_5)

2.6 ด้านการสะท้อนผลการทำงาน (y_6)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยพัฒนาจากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยการมีส่วนร่วมของครู 7 ปัจจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 29 ข้อ แบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่น (Alpha coefficient) เท่ากับ .86

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน 6 ด้าน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 36 ข้อ แบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่น (Alpha coefficient) เท่ากับ .92

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับครูในโรงเรียนจากนั้นส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างและขอความอนุเคราะห์ส่งคืนทางไปรษณีย์ภายใน 1 สัปดาห์ จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม หลังจากส่งแบบสอบถามครบกำหนด 1 สัปดาห์ โดยได้แบบสอบถามคืนจำนวนทั้งสิ้น 342 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์หา ค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครู และตอนที่ 3 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2556)
3. วิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูกับชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพในโรงเรียน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วแปลความหมาย (สุชุม มูลเมือง, 2560) โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ คือ มีความสัมพันธ์ในทางบวก แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน มีความสัมพันธ์ในทางลบ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงข้าม
4. วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของครู โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้า (Enter Multiple Regression Analysis) (สุชุม มูลเมือง, 2560)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สภาพของชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ

ตัวแปรชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเน้นการเรียนรู้ (y1)	3.41	0.791	มาก
2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ (y2)	3.39	0.789	มาก
3. ด้านการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (y3)	3.42	0.792	มาก
4. ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (y4)	3.52	0.79	มาก
5. ด้านการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (y5)	3.44	0.829	มาก
6. ด้านการสะท้อนผลการทำงาน (y6)	3.41	0.826	มาก
โดยรวม	3.45	0.806	มาก

ผลการวิเคราะห์สภาพชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดเชียงใหม่ และ แม่ฮ่องสอนพบว่า โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้านแล้วก็พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยที่ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และด้านการสะท้อนผลการทำงาน ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ enter

	Y ₁		Y ₂		Y ₃		Y ₄		Y ₅		Y ₆	
	b	β	b	β	b	β	b	β	b	β	b	β
intercept	.70**		.90**		.69**		1.23**		1.29**		1.12**	
x ₁	.11	.12	.16*	.17	.33**	.34	.31**	.32	.22**	.22	.20*	.20
x ₂	.09	.09	.12	.13	.03	.03	.19*	.20	.05	.05	-.16	-.16
x ₃	-.11	-.12	.05	.05	-.15	-.17	-.10	-.11	-.11	-1.2	.05	.06
x ₄	.29**	.32	.03	.03	.12	.13	.04	.04	.27**	.28	.23**	.24
x ₅	-.03	-.03	-.01	-.01	.10	.10	-.03	-.03	-.02	-.02	.13	.14
x ₆	.21**	.21	.24**	.24	.32**	.33	.22*	.23	.27**	.27	.00	.00
x ₇	.22**	.23	.14	.15	.04	.04	.02	.02	-.06	-.06	.21**	.22
R ²	.50**		.39**		.50**		.34**		.31**		.34**	

B คือค่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ b คือค่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน
R² คือค่าสัมประสิทธิ์การอธิบาย *p<.05, **p<.01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางอาชีพ พบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านที่ 1 ด้านการเน้นการเรียนรู้ ได้แก่ ปัจจัยการกระตุ้นโดยผู้บริหาร ปัจจัยการจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน และการให้อิสระในการดำเนินงาน และปัจจัยทั้ง 7 ร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการเน้นการเรียนรู้ได้ร้อยละ 50 (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านที่ 2 การให้ข้อมูลข่าวสารได้แก่ การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยการจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน และปัจจัยทั้ง 7 ร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการเน้นการเรียนรู้ได้ร้อยละ 39 (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านที่ 3 ด้านการสืบเสาะแสวงหาความรู้ได้แก่ ปัจจัยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยการจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน และปัจจัยทั้ง 7 ร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการสืบเสาะแสวงหาความรู้ได้ร้อยละ 50 (4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านที่ 4 ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้แก่ ปัจจัยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยการให้ข้อมูลข่าวสารและปัจจัยการจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน และปัจจัยทั้ง 7 ร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้ร้อยละ 34 (5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านที่ 5 ด้านการสืบเสาะแสวงหาความรู้ได้แก่ ปัจจัยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยด้านการกระตุ้นโดยผู้บริหาร และปัจจัยการจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน และปัจจัยทั้ง 7 ร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการสืบเสาะแสวงหาความรู้ได้ร้อยละ 31 (6) ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านที่ 6 ด้านการสะท้อนผลการทำงานได้แก่ ปัจจัยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยการกระตุ้นโดยผู้บริหารและปัจจัยการให้อิสระในการดำเนินงานและปัจจัยทั้ง 7 ร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการสืบเสาะแสวงหาความรู้ได้ร้อยละ 34

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำไปสู่การอภิปราย ดังนี้

1. จากข้อค้นพบที่ว่าสภาพการปฏิบัติตามนโยบายในเรื่องชุมชนการเรียนรู้ทางอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 อยู่ในระดับมากและใกล้เคียงกันในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผ่านมา (ไศภิดา คล้ายหนองสรวง, 2558; วราภรณ์ พระเมืองคง และคณะ, 2562) ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จของนโยบายชุมชนการเรียนรู้ทางอาชีพของในระดับหนึ่ง อย่างน้อยก็ในเรื่องการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

2. การที่พบว่าปัจจัยบางตัวที่กำหนดไว้ในสมมติฐานแต่ไม่พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยการอำนวยความสะดวก (x_3) และปัจจัยการสร้างควมไว้วางใจกัน (x_5) ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎี (กาญจนา แก้วเทพ, 2545; รัฐ กัญภัย และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์, 2558; เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์, 2547; Tijunaitiene Rigita and Balciunas Sigita., 2010) ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากบริบทที่แตกต่างกัน หรืออาจจะเนื่องจากกาเปลี่ยนแปลงในเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องก็ได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องค้นหากันต่อไป

3. จากข้อค้นพบที่ว่าปัจจัยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (x_1) และ ปัจจัยการจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน (x_6) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต 34 เกือบทุกด้าน แสดงถึงซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ผ่านมา (พิสิฐ ศุภรีย์พงศ์, 2546; เอกนถนบางท่าไม้, 2558) จะเห็นว่าผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่เห็นได้ชัดและสามารถได้อย่างเป็นรูปธรรมที่จะส่งผลต่อการนำนโยบายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาการไปสู่การปฏิบัติก็คือการการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งเป็นเงื่อนไข หรือมาตรการสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษา เขต 17, 2560) นอกจากนี้ยังเป็นการยืนยันทฤษฎีแรงจูงใจในการทำงานที่ว่า ในการปฏิบัติงาน ทุกสาขาอาชีพ ผู้ปฏิบัติงานย่อมหวังผลสำเร็จของงาน ความสำเร็จในหน้าที่ แนนอน หากงานนั้นต้องอาศัยทีมงาน ร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน หัวหน้าทีมต้องสร้างแรงจูงใจ (Motivation) แม้ว่ารางวัลหรือผลตอบแทนนั้นอาจไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปรางวัลที่เป็นเงินทองเสมอไป แต่อาจจะอยู่ในรูปแบบการได้รับการยอมรับในสังคม หรือการเติบโตในหน้าที่การงาน เป็นต้น (Herzberg, Frederick And Others, 1959)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำผลการศึกษาวิจัยไปกำหนดนโยบายแผนงานในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา หรือนำไปเป็นแนวทางในการต่อยอดการอบรม โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา

2. จากการที่พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การอธิบาย (Coefficient of determination) ได้สูงสุดเพียง .50 หรือร้อยละ 50 ของความแปรปรวนของตัวแปรตามหรือเพียงครึ่งเดียวเท่านั้น จึงควรได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในประเด็นอื่น ๆ อีก

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). **เมื่อสื่อสองและสร้างวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาลาแดง.
- กุลธิดา พุงคาโน. (2561). “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบท คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.” **วารสารวิจัย ราไพพรรณ**. 12(1), 79-89.
- ครูสมาร์ตดอตคอม. (2562). **นวัตกรรม PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การทำงานเป็นทีมของครู ผู้บริหาร นักการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียน**. Retrieved from KRU: <http://www.krusmart.com/plc-professional-learning-community/>
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย**. กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์. (2547). “KPI & Balance Scorecard กับการบริหารงานภาครัฐ.” **วารสารการจัดการสมัยใหม่**. 2(2), 1-14.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). **การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา**. *Veridian E-Journal, SU*. 7(3), 650-665.
- พิสิฐ ศุภரியพงศ์. (2546). **เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ**. ในคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (pp. 149–163). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี.
- รัฐ กันภัย และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์. (2558). **การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง**. *Veridian E-Journal, SU*. 8(1), 220–238.
- วราภรณ์ พระเมืองคง และคณะ. (2562). “ปัจจัยการมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20.” **วารสารวิชาการ ศึกษาศาสตร์**. 20(1), 72-86.
- ไศภิดา คล้ายหนองสรวง. (2558). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมหมาย ปะบุตร. (2558). **ตำราหลักการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนสุนันทา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34. (2556). **สารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2556**. เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษา เขต 17. (2560). **แนวทางการขับเคลื่อน PLC
สู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน Thailand 4.0 สพม.17.** จันทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 17.
- สุขุม มูลเมือง. (2560). **สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- เอกกฤษ บางท่าไม้. (2558). **การศึกษาสภาพการเรียนรู้การสอนในการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ต
เชิงสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา.** Veridian E-Journal, Slipakorn University,
1241-1259.
- Arntein, Herry, R. S. (1969). **A Ladder of Citizen Participation.** JAIP 35(4), 216 – 224.
- Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (2005). **Preparing teachers for a changing world:
What teachers should learn and be able to do.** San Francisco CA: John Wiley & Sons.
- Darling-Hammond, L., Bullmaster, M. L., & Cobb, V. L. (1995). **Rethinking teacher
leadership through professional development.** The Elementary School Journal,
96(1), 87–106.
- DuFour, R., & Eaker, R. (1998). **Professional learning communities at work: Best practices
for enhancing student achievement.** Bloomington IN: Solution Tree.
- Frontier, Steve. (1999). **Community Leadership: Inside and Out. The Voice for
Adventure Education, 1- 4.**
- Gardner, H. (1983). **Frames of mind: The theory of multiple intelligences.** New York:
Basic Book.
- Herzberg, Frederick And Others. (1959). **The Motivation to Work.** New York: John Wiley and Sons.
- Hopkins, D. (2014). **A Teacher's Guide to Classroom Research is a great one-stop guide
for student or qualified teachers looking to undertake classroom research.**
London: McGraw-Hill Education (UK).
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities.**
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Laurian, Lucie. (2009). **Trust in Planning: Theoretical and Practical Considerations for
Participatory and Deliberative Planning.** Planning Theory & Practice 10(3), 369–391.
- Rosenholtz, S. J. (1989). **Teachers' workplace: The social organization of school.**
New York: Longman.
- TijunaitieneRigita and BalciunasSigitas. (2010). **Individualistic Motivation of Citizens
Participating in Civil Society Organization.** Engineering Economics 21(4), 408–416.

รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
The Model of Excellence Schools Under Bangkok
Metropolitan Administration

ทรงพล เจริญคำ

Songpol Charoenkam

สังกัดกรุงเทพมหานคร

The Office Bangkok Metropolitan

e-mail: Songpol2511@hotmail.co.th

Received: December, 7 2019

Revised: January, 9 2020

Accepted: January, 13 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) สภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3) รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และ 4) ผลการตรวจสอบรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครู 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 820 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง 2) แบบสอบถาม และ 3) แบบตรวจรายการ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, วิเคราะห์ปัจจัยโดยวิธีสกัดปัจจัย "PCA" (Principal Component Analysis) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Model: CFM) วิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (path analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ (1) การบริหารงานของโรงเรียน (2) ผู้อำนวยการโรงเรียน (3) โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน (4) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และ (5) ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) สภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์ของสถาบันมาตรฐานและเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก และผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ (1) การบริหารงานของโรงเรียน (2) ผู้อำนวยการโรงเรียน และ (3) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม 4) การตรวจสอบรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

คำสำคัญ: รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were to study : 1) the component of the model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration 2) the excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration 3) the model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration and 4) the consideration for the model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration. The sample consisted of 205 schools under Bangkok Metropolitan Administration. The respondents were 4 persons in each school; a school director, an assistant school director, and two teachers, totally 820. The research instruments were unstructured interview, questionnaires and check list. The statistics used in data analysis were frequencies, percentage, means, standard deviation, exploratory factor analysis, confirmatory factor model, path analysis and content analysis.

The research findings revealed that: 1) The factor of the model of excellence schools includes 5 components which were; (1) the school administration, (2) school director, (3) school structure, (4) students, parents, community and social, and (5) teachers and staffs. 2) The excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration Schools, by National Institute of Standards and Technology were overall rated at a high level and confirmatory factor model were well fitted with the empirical data. 3) The model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration Schools consisted of 3 components; (1) the school administration, (2) the school director, and (3) Student, parents, community, and social 4) The consideration of the model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration, 4 important components of the model of excellence schools were found accurate, appropriate, possible, useful, and accordance with the research conceptual frameworks.

Keywords: The Model of Excellence Schools

บทนำ

ความเป็นเลิศของโรงเรียนเป็นการพัฒนาด้านคุณภาพของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การจัดการศึกษาของระบบสากล โดยการนำเกณฑ์การจัดการศึกษา ตามรางวัลแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) เป็นแบบอย่างในการพัฒนาโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นเลิศของโรงเรียน โดยการใช้แนวคิดดังกล่าวเช่น โรงเรียนเพอลริเวอร์ (Pearl River School District) แห่งรัฐนิวยอร์กและมหาวิทยาลัยวิสคอนซินแห่งรัฐวิสคอนซินซึ่งโรงเรียนดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูง ต่อมาประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลกได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เกิดผลสำเร็จ เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ฮองกงและไทย ได้นำมาปรับใช้ในการศึกษาเช่นเดียวกันเรียกว่า เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (Thailand Quality Award: TQA) โดยสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือและผลักดันให้องค์กรต่าง ๆ นำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทยไปพัฒนาศักยภาพระบบการบริหารจัดการให้สู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน (โชติช่วง พันธ์เวส, 2551) และสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปฏิบัติ จึงเกิดรูปแบบโรงเรียนต่าง ๆ ขึ้นจำนวนมาก เช่น โรงเรียนในฝัน โรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนอัจฉริยะ โดยมุ่งพัฒนาโรงเรียนความเลิศของโรงเรียนแต่ยังประสบปัญหาด้านคุณภาพ

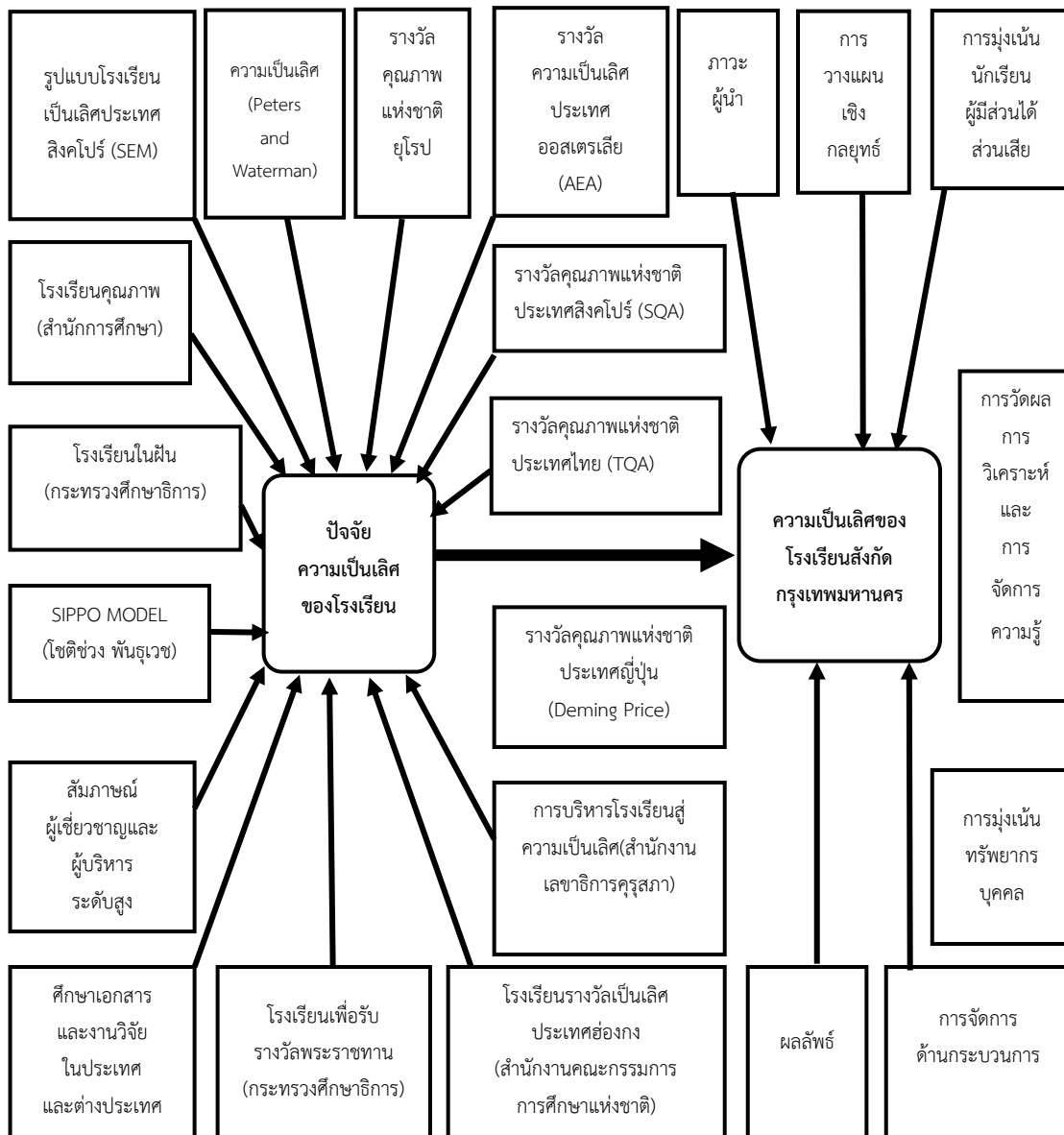
กรุงเทพมหานครได้จัดการศึกษาโดยมุ่งมั่นในการพัฒนาด้านคุณภาพของโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น มีความตระหนักในด้านคุณภาพของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จึงจัดให้มีโรงเรียนรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายเช่น โรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนสหกิจ โรงเรียนเรียนร่วมและโรงเรียนต้นแบบต่าง ๆ แต่พบว่ามีความหลากหลายในด้านคุณภาพของโรงเรียนซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของโรงเรียน ทิศทางการพัฒนาโรงเรียนมีความหลากหลาย ขาดความเป็นเอกภาพ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนยังเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นควรพัฒนาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมุ่งสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน เพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกันเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมส่งผลดีต่อการพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษารูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาผลการตรวจสอบรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้นำแนวคิดความเป็นเลิศของโรงเรียน โดยบูรณาการแนวความคิดจาก 1) รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป (EOA.) 2) รางวัลความเป็นเลิศประเทศออสเตรเลีย (AEA.) 3) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ (SQA.) 4) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (TQA.) 5) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศญี่ปุ่น (Deming Price) 6) โรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน 7) โรงเรียนรางวัลเป็นเลิศประเทศฮ่องกง 8) แนวคิดปีเตอร์และวอเตอร์แมน (Peters and Waterman) 9) แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO MODEL 10) โรงเรียนในฝัน 11) โรงเรียนคุณภาพ (Smart School) 12) รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์ (SEM) 13) การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ การศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยในประเทศและในต่างประเทศและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านการควบคุมนโยบาย การบริหารโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ดังกล่าว มาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

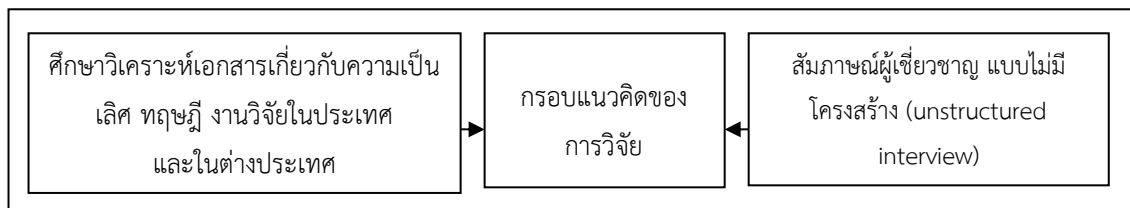

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

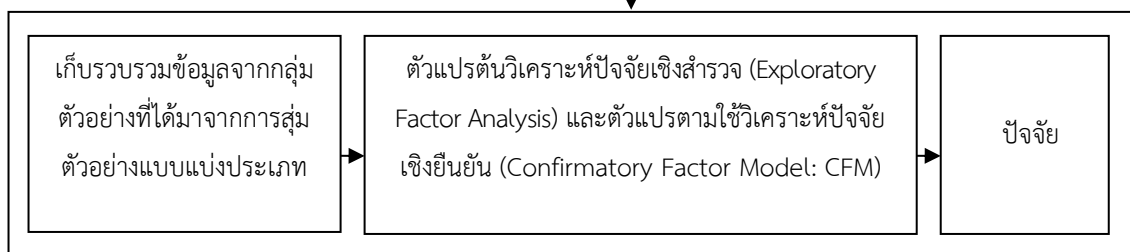
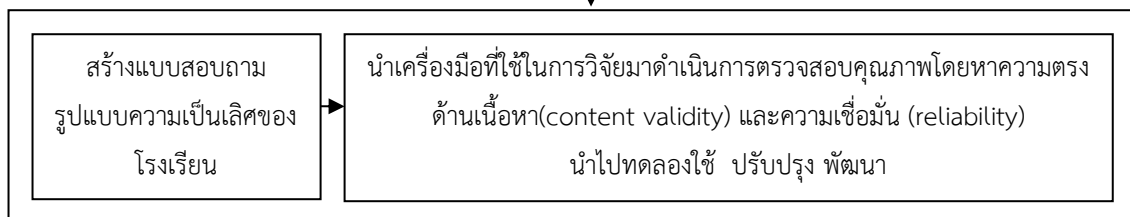
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนตามลำดับคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบความคิดของ วิจัยขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถาม พัฒนาเครื่องมือและการวิเคราะห์องค์ประกอบ ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบรูปแบบ ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2

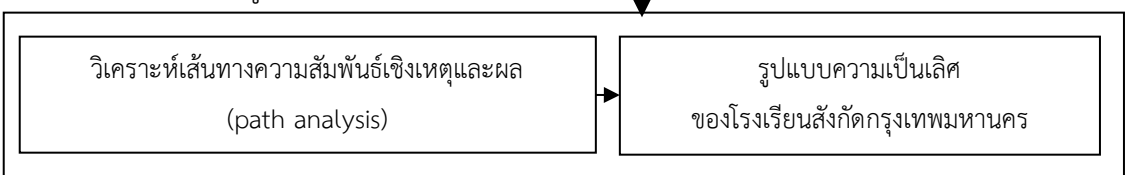
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบความคิดของวิจัย

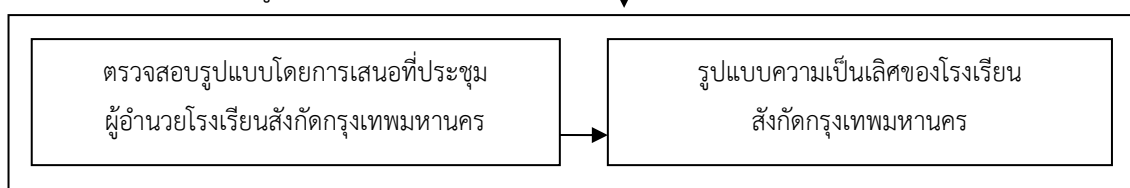
ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามและพัฒนาเครื่องมือ และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบรูปแบบ

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งกลุ่มย่อยได้ 12 เขต จำนวน 435 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางประมาณการกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ ตัวแปรที่เกี่ยวกับ สถานภาพส่วนตัวผู้ให้ข้อมูล เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบันและประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ

1. **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ** ซึ่งได้จากสรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ แนวคิดความเป็นเลิศของโรงเรียน คือ โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของโรงเรียน ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในและภายนอกโรงเรียน หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่แสดงขั้นตอนการทำงาน ความสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน ที่เกิดขึ้นจากระบบต่าง ๆ ที่อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ นำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยบูรณาการแนวความคิดของ 1) รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป(EQA.) 2) รางวัลความเป็นเลิศประเทศออสเตรเลีย (AEA.) 3) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ (SOA.) 4) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (TQA.) 5) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศญี่ปุ่น (Deming Price) 6) โรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน 7) โรงเรียนรางวัลเป็นเลิศประเทศฮ่องกง ประกอบด้วย 8) ปีเตอร์และวอเตอร์แมน (Peters and Waterman) 9) โชติช่วง พันธุเวช แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO MODEL 10) โรงเรียนในฝัน 11) โรงเรียนคุณภาพ (Smart School) 12) รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์(SEM) 13) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศสถาบันมาตรฐานและเทคโนโลยีแห่งชาติสหรัฐอเมริกา(National Institute of Standard and Technology : NIST) กล่าวว่า องค์ประกอบ ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 7 ประการ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นนักเรียนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัดผล การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 6) การจัดการด้านกระบวนการ 7) ผลลัพธ์

2. **ตัวแปรความเป็นเลิศของโรงเรียน** ประกอบด้วย

2.1 **ภาวะผู้นำ** ประกอบด้วย ภาวะผู้นำในโรงเรียนธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การจัดทำกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปสู่ภาคปฏิบัติ

2.3 การมุ่งเน้นนักเรียนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาด ประกอบด้วย นักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความรู้เกี่ยวกับตลาด ความสัมพันธ์และความพึงพอใจของนักเรียน

2.4 การวัดผล, การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ของโรงเรียน ประกอบด้วย การวัดผล, การวิเคราะห์และการปรับปรุงผลการดำเนินการของโรงเรียน การจัดการข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี และความรู้

2.5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย ความผูกพันของบุคลากรสภาพแวดล้อมของบุคลากร

2.6 การจัดการด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การออกแบบระบบงาน การจัดการและการปรับปรุงกระบวนการ

2.7 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลด้านงบประมาณ การเงิน ผลการมุ่งเน้นบุคลากร ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ ผลด้านการนำโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ
2. แบบสอบถาม (questionnaires) ใช้ในการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง
3. แบบตรวจสอบรายการ (check list) ใช้ในการตรวจสอบรายการที่ประชุมผู้อำนวยการโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)
3. การวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. การวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์ปัจจัย (Exploratory Factor Analysis) การวิเคราะห์ด้วยวิธีสกัดปัจจัย “PCA” (Principal

Component Analysis) ซึ่งถือเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่ง โดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) ที่มากกว่า 1 และถือเอาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรแต่ละตัวขององค์ประกอบนั้นมีค่าตั้งแต่ 0.45 ขึ้นไป ที่บรรยายด้วยตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser) และตัวแปรตามใช้การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Model: CFM)

5. การวิเคราะห์หารูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครโดยการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Path Analysis)

6. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ปัจจัย

1) การบริหารงานโรงเรียน ประกอบด้วย 40 ตัวแปร 2) ผู้อำนวยการโรงเรียน ประกอบด้วย 17 ตัวแปร 3) โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน ประกอบด้วย 9 ตัวแปร 4) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ประกอบด้วย 4 ตัวแปร และ 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวแปร

2. สภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากที่สุดและลำดับรองลงมา ได้แก่ ภาวะผู้นำโรงเรียน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และด้านผลลัพธ์ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Model: CFM) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปัจจัยจำนวน 5 ปัจจัย คือ 1) การบริหารงานของโรงเรียน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียน 3) โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน 4) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และ 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยปัจจัยที่ 1 ปัจจัยที่ 2 และปัจจัยที่ 4 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญมีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

4. ผลการตรวจสอบรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนำเสนอที่ประชุม ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นปัจจัยความเป็นเลิศของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยของรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ 1) การบริหารงานของโรงเรียน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียน 3) โครงสร้าง

การบริหารงานของโรงเรียน 4) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และ 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผลจากการศึกษาพบว่าสภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีระดับความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากที่สุดและลำดับรองลงมา ด้านภาวะผู้นำ ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์และด้านผลลัพธ์ เพราะว่า กรุงเทพมหานครมีการจัดการอบรม ด้านภาวะผู้นำให้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย หลักสูตรผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนดีขึ้น ผู้อำนวยการโรงเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถกำหนด โครงสร้าง การบริหารงานของโรงเรียน บริหารจัดการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของศุภลักษณ์ เศษชะพานิช เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน พบว่า องค์ประกอบหลักระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน มี 9 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 3) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 4) โครงสร้างขององค์กร 5) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 6) การบริหารงานวิชาการ 7) การบริหารการเงิน 8) การบริหารงานทั่วไป และ 9) การจัดการสารสนเทศและความรู้ สำหรับรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปัจจัย จำนวน 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ 1 การบริหารงานของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมีการเสริมสร้าง การรักษาและการดำเนินการทางวินัยที่มีความเป็นธรรมแก่ทุกคน มีคณะกรรมการ การบริหารจัดการ เงินบำรุงการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และมีการประเมินภายในอย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินไปพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับ จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม ได้ศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 1) หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การวัดและการประเมินผล 5) การประกันคุณภาพทางการศึกษา และ 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาของ เซอร์จิโอวานนี และคณะ (Sergiovanni and others) ได้ศึกษา พบว่า งานการบริหารโรงเรียนมี 8 ประการ 1) งานสัมพันธ์กับชุมชน (school community relationship) 2) งานกิจการนักเรียน (pupil personnel) 3) งานหลักสูตรและการสอน (curriculum and instruction) 4) งานบริหารบุคคล (staff personnel) 5) งานอาคารสถานที่ (physical facilities) 6) งานธุรการ (business management) 7) งานพัฒนาบุคลากร (staff development) และ 8) งานประเมินผล (evaluation) นอกจากนี้ แคมป์เบล และคณะ (Campbell and others) ได้ศึกษาการบริหารงานของโรงเรียน พบว่า การบริหารงานของโรงเรียน ประกอบด้วยงานสำคัญ 6 ประการ 1) งานสัมพันธ์กับชุมชน (school community relationship) 2) งานหลักสูตรและการสอน (curriculum and instruction) 3) งานกิจการนักเรียน (pupil personnel) 4) งานบริหารบุคคล (staff personnel) 5) งานอาคารสถานที่ (physical

facilities) และ 6) งานธุรการและการเงิน (finance and business management) ปัจจัยที่ 2 ผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการสานความสัมพันธ์กับครู สนองความต้องการปรับหน้าที่การทำงาน ให้ก้าวหน้าแรงผลักดันภายนอกและนำสรรพกำลังที่มีอยู่ทั้งหมดไปเป้าหมายของโรงเรียน เพราะว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ผ่านการอบรมผู้บริหารมืออาชีพส่งผลให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีคุณภาพทำงานร่วมกับครูได้ดี สอดคล้องงานวิจัยของ บาส (Bass) ได้ศึกษาวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารต้องอุทิศตนในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 3) ผู้บริหารต้องรู้จักปรับปรุงงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของสังคม รู้จักปรับปรุงงานให้ดีขึ้น นอกจากนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ เพอร์קי และสมิท (Purkey and Smith) ได้ให้แนวคิดว่า องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดความเป็นเลิศ คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนมีการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจนและมีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน และปัจจัยที่ 3 นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม พบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์โดยตรง สรุปความคิดรวบยอดได้ เพราะว่าโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีการจัดการเรียนการสอนแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ประสบความสำเร็จสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานโรงเรียนที่สมบูรณ์แบบของ อารุง จันทวานิช และคณะ กล่าวว่าโรงเรียนที่สมบูรณ์แบบต้องประกอบด้วย 1) ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานมีการพัฒนาการทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เรียนต่อและประกอบอาชีพได้ 2) โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน 3) โรงเรียนเป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่น 4) การจัดการกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด 5) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน 6) การบริหารจัดการที่ดีใช้โรงเรียนเป็นฐานและเน้นการมีส่วนร่วม 7) การประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน 8) มีครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาและจำนวนเพียงพอ 9) ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน 10) หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น 11) สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย 12) แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลาย 13) งบประมาณมุ่งเน้นผลงาน และ 14) สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนดีมีสังคมบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของเซ็งเก (Senge) ที่กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ไม่ใช่เรื่องเฉพาะของผู้บริหารอีกต่อไปแล้ว แต่จะต้องเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) ที่เกิดจากการกำหนดร่วมกันของสมาชิกในองค์กร แม้ว่าจะต้องใช้เวลาก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของโรงเรียน
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
3. ควรศึกษาวิจัยในแต่ละปัจจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ
4. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบปัจจัยความเป็นเลิศของโรงเรียนที่ได้ในภาพรวมหรือแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเลิศของโรงเรียน

บรรณานุกรม

- จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม. (2545). **รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย**. ปรินญาครุศาสตรดุษฎีนิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO MODEL**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศญี่ปุ่นเดมมิงไพรส์ (Deming Price)** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://www.deming.org>.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป (European Quality Award : EQA)** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://european.quality.com.uk.faq>.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ (The Singapore Quality Awards.)** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://spring.gov.sg/portal/product/awards/sqa>.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **รางวัลความเป็นเลิศประเทศออสเตรเลีย (Australian Excellence Awards : AEA.)** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://sai-global.com>.
- ศุภลักษณ์ เศษชะพานิช. (2550). **การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน**. ปรินญาครุศาสตรดุษฎีนิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2549). **เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ (Thailand Quality Award: TQA)**. กรุงเทพฯ: บริษัท อินโนกราฟฟิกส์ จำกัด.
- สุภาพ เพชรอุดม. (2549). **การดำเนินงานของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.
- สุภาพ เพชรอุดม. (2549). **โรงเรียนคุณภาพ (smart school)**. กรุงเทพฯ: หน่วยงานนิเทศก์.
- สุภาพ เพชรอุดม. (2547). **โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายโครงการรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2542, **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 119, 123.
- Sergiovanni, Thomas, J., and others. (1980). **Educational Governance and Administration**. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Sumpton, Merle, R. (1964). **School Community Relation**. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Ng, P., T. (2003). **The Singapore School and The Excellence Model**. Education Research Policy for Policy and Practice, 6,1: 27-39.